

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра національної безпеки



Проректор з навчальної і науково-педагогічної роботи та рекрутації,
проф. Гаврилюк С. В. *[Signature]*
Протокол № 6 від 20.02. 2019 р.

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

Інформаційна безпека та засоби масової інформації.

підготовки бакалавра

спеціальність 125 Кібербезпека

Освітня програма Інформаційна безпека

Луцьк – 2019

Програма навчальної дисципліни «Інформаційна безпека та засоби масової інформації» підготовки бакалаврів, спеціальність 125 Кібербезпека, освітня програма Інформаційна безпека.

” ” _____, 2019 р. - 10 с.

Розробник: Кузьмич Олена Іванівна, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри національної безпеки.

Рецензент: Мекуш Оксана Григорівна кандидат фізико-математичних наук.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри національної безпеки

протокол № 54 від 20.07 2019 р.

Завідувач кафедри М. Мех (Мех М.А.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки

протокол № 6 від 7.02 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету

А.Т. Шваб (А.Т. Шваб)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань 12 Інформаційна безпека	Вибіркова
	спеціальність 125 Кібербезпека Освітня програма 1701 Інформаційна безпека	
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання: третій
		Семестр: шостий
		Лекції: 34 год.
		Практичні (семінари): 34 год.
ІНДЗ: є	Освітній ступінь бакалавр	Самостійна робота: 72 год.
		Консультації: 10 год.
		Форма контролю: залік

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

На сучасному етапі розвитку людства відбувається так звана п'ята інформаційна революція, коли інформація проникає в усі напрями діяльності держави, суспільства і громадянина й відіграє вирішальну роль у визначенні ролі і місця країни у світі, а інформаційні ресурси стають в один ряд із найважливішими ресурсами держави. З появою нових інформаційних технологій інформація стає постійним і необхідним атрибутом забезпечення діяльності держави, юридичних осіб, суспільних об'єднань і громадян. І в цьому зв'язку постає низка питань, що потребує нагального вирішення. Ці питання пов'язані з правовим забезпеченням регулювання утворення, пошуку, поширення та споживання інформації на різних рівнях, а особливо у сфері захисту прав людини в інформаційній сфері. Крім того, постають певні питання зі збалансованого врегулювання діяльності ЗМІ, захисту конфіденційної та таємної інформації.

Засоби масової інформації відіграють особливу роль у секторі безпеки. Це - впорядкована і складна система для встановлення і зміцнення відносин зі службами безпеки, яка ґрунтується на ефективному управлінні шляхом демократичного контролю, прозорості та відповідальності.

Мета навчальної дисципліни: Метою даної дисципліни є розгляд питань взаємодії ЗМІ, сектора безпеки та управління. Вивчаються новітні напрямки у вивченні цієї міждисциплінарної галузі знання, на конкретному історичному матеріалі аналізуються причини, закономірності, взаємозв'язку і значення світового досвіду демократичного контролю і управління в секторі безпеки інформації. Метою також є усвідомити значення норм права, що регулюють пошук, одержання, виробництво та поширення інформації в ЗМІ, нерозривний зв'язок норм права з їх практичним застосуванням відповідними органами.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- ознайомлення з найважливішими джерелами інформаційного права стосовно ЗМІ;
- засвоєння найважливіших нормативних актів в сфері правового регулювання ЗМІ, уміння працювати з ними; засвоєння принципів інформаційного права і вміння використовувати їх зміст при розв'язанні конкретних завдань.
- знатимуть про джерела і способи дії загроз на об'єкти інформаційної безпеки установ, про правові і нормативні акти, які визначають систему захисту інформації в державі; про документи, що визначають ступінь захищеності комп'ютерних систем; методи аналізу надійності системи захисту інформації в комп'ютерних системах;
- вмітимуть аналізувати ЗМІ як засобу для формування думки громадськості та формування її сприйняття політичних і соціальних подій, а також як механізму для здійснення політичної комунікації між правлячими і керованими верствами населення.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денна форма навчання

№ п/п	Назва теми	Кількість годин, відведених на: аудиторні та позааудиторні заняття (денна форма)				
		Лекції	Практичні	Сам. роб.	Консультації	Усього
Змістовий модуль 1. БЕЗПЕКА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В ДІЯЛЬНОСТІ ЗМІ						
1	Захист інформації в діяльності ЗМІ: сутність і зміст.	2	2	6		10
2	Правове регулювання обігу окремих видів інформації	2	2	6		10
3	Інформаційно-психологічна безпека в діяльності ЗМІ.	4	4	6		14
4	Регулювання інформаційної безпеки ЗМІ	4	4	6	2	16
5	Вдосконалення правового забезпечення інформаційної безпеки в діяльності ЗМІ	4	4	6	2	16
Разом за змістовим модулем 1		16	16	30	4	66
Змістовий модуль 2. МАС-МЕДІА, СЕКТОР БЕЗПЕКИ І УПРАВЛІННЯ.						
6	Роль новинних засобів масової інформації у здійсненні контролю і підзвітності сектора безпеки.	2	2	8		12
7	Засоби масової інформації і	4	4	8	3	19

	управління сектором безпеки. ЗМІ і сектор безпеки: контроль і державне регулювання.					
8	Інформаційний тероризм на сучасній міжнародній арені	4	4	8	3	19
9	Роль ЗМІ в сучасній інформаційній війні	4	4	8		16
10	Роль ЗМІ в геополітиці.	4	4	10		18
Разом за змістовим модулем 2		18	18	42	6	84
Усього годин:		34	34	72	10	150

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

БЕЗПЕКА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В ДІЯЛЬНОСТІ ЗМІ

Тема 1. Захист інформації в діяльності ЗМІ: сутність і зміст.

Методологічні та теоретичні основи дослідження інформаційної безпеки в діяльності ЗМІ
Інформаційна безпека в діяльності ЗМІ: постановка проблеми. Інформаційна безпека в рамках Концепції національної безпеки. Інформаційна безпека в рамках медіа науки.

Тема 2. Правове регулювання обігу окремих видів інформації.

Інформаційні аспекти інтелектуальної діяльності. Правове регулювання інформаційних відносин у сфері масової інформації. Правове регулювання інформаційних відносин у сфері державної таємниці. Правове регулювання інформаційних відносин у сфері комерційної таємниці та персональних даних. Правове регулювання інформаційних відносин у сфері екологічної інформації.

Тема 3. Інформаційно-психологічна безпека в діяльності ЗМІ.

Інформаційно-психологічна безпека особистості, суспільства і держави: історія питання. ЗМІ і суспільна свідомість. Вплив ЗМІ на суспільну думку. Маніпулювання в ЗМІ як загроза інформаційно-психологічної безпеки. Інформаційно-психологічна безпека неповнолітніх.

Тема 4. Регулювання інформаційної безпеки ЗМІ

Забезпечення інформаційної безпеки. Правове регулювання в системі забезпечення інформаційної безпеки. Співвідношення понять «свобода слова» і «право на інформацію». Засади правових обмежень в діяльності ЗМІ. Інформація, яка може завдати шкоди. Правові режими обмеження доступу до інформації і поширення інформації. Саморегулювання ЗМІ як спосіб забезпечення інформаційної безпеки.

Тема 5. Вдосконалення правового забезпечення інформаційної безпеки в діяльності ЗМІ

Розробка концептуальних підходів до вирішення проблем інформаційної безпеки в діяльності ЗМІ. Удосконалення нормативно-правового забезпечення інформаційної безпеки. Інститут відповідальності в системі правового забезпечення інформаційної безпеки: проблеми вдосконалення. Правосвідомість і правова культура у вдосконаленні правового забезпечення інформаційної безпеки.

Змістовий модуль 2.

МАС-МЕДІА, СЕКТОР БЕЗПЕКИ І УПРАВЛІННЯ.

Тема 6. Роль новинних засобів масової інформації у здійсненні контролю і підзвітності сектора безпеки.

Принципи свободи вираження поглядів та свободи засобів масової інформації. Формування сприятливого середовища для свободи вираження поглядів та свободи ЗМІ. Аналіз Європейської конвенції з прав людини. Національні законодавчі та політичні засади редакційної незалежності та практичної автономності ЗМІ.

Тема 7. Засоби масової інформації і управління сектором безпеки. ЗМІ і сектор безпеки: контроль і державне регулювання.

Вплив ЗМІ на великі маси людей та наслідки. ЗМІ як частина стратегічного потенціалу тероризму. Роль ЗМІ у процесі формування громадської думки.

Тема 8. Інформаційний тероризм на сучасній міжнародній арені.

Тероризм і засоби масової інформації: межа об'єктивності і мас-медіального продовження терактів. Роль засобів масової інформації у висвітленні проявів тероризму. Регулювання діяльності журналістів під час поширення інформації про терористичний акт чи його наслідки. Поширення тероризму на планеті в умовах посилення світових інтеграційних процесів та прогресу інформаційних технологій.

Тема 9. Роль ЗМІ в сучасній інформаційній війні.

Інформаційна війна. ЗМІ як інструмент інформаційного впливу на суспільство. Роль засобів масової інформації в сучасних інформаційних війнах. Аналіз двох форматів застосування мас медіа. Перший формат – як особливий вид інформаційної зброї (досвід Росії). Другий формат – як засіб протидії інформаційним атакам (досвід України).

Тема 10. Роль ЗМІ в геополітиці.

Геоінформаційна парадигма. Інформаційна війна як спосіб контролю геополітичного простору. Концепції і стратегії інформаційної війни. Взаємозв'язок ЗМІ та геополітики. Критична геополітика. Конфліктогенність і критична геополітика.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема
1.	Інформаційна безпека в діяльності ЗМІ в рамках Концепції національної безпеки.
2.	Вплив ЗМІ на великі маси людей та наслідки.
3.	Поширення тероризму на планеті в умовах посилення світових інтеграційних процесів та прогресу інформаційних технологій.
4.	Регулювання інформаційної безпеки ЗМІ, правові норми.
5.	Огляд шляхів вдосконалення правового забезпечення інформаційної безпеки в

	діяльності ЗМІ
6.	Роль новинних засобів масової інформації у здійсненні контролю і підзвітності сектора безпеки.
7.	ЗМІ і сектор безпеки: контроль і державне регулювання.
8.	Роль засобів масової інформації у висвітленні проявів тероризму.
9.	Застосування масмедіа як особливий вид інформаційної зброї
10.	Концепції і стратегії інформаційної війни.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
- модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Поточний контроль (мах - 40 балів)		Модульний контроль (мах - 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2		
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	МКР 1	МКР 2	
20	20	30	30	100

Оцінювання навчальної роботи студента поточний контроль

Модуль № 1		Модуль № 2	
Вид навчальної роботи	Мах кількість балів	Вид навчальної роботи	Мах кількість балів
Виконання та захист практичної роботи № 1	4	Виконання та захист практичної роботи № 6	4
Виконання та захист практичної роботи № 2	4	Виконання та захист практичної роботи № 7	4
Виконання та захист практичної роботи № 3	4	Виконання та захист практичної роботи № 8	4
Виконання та захист практичної роботи № 4	4	Виконання та захист практичної роботи № 9	4
Виконання та захист практичної роботи № 5	4	Виконання та захист практичної роботи № 10	4
Усього за модулем № 1	20	Усього за модулем № 2	20

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Оцінка
----------------	--------

за всі види навчальної діяльності	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні»
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні», може самостійно знайти в підручнику відповідь
	3	Студент намагається аналізувати на основі побутових знань і навичок; виявляє окремі властивості, спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру, за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, провести за зразком економічні розрахунки; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність предмета, може дати визначення економічних

		<p>понять, категорій, однак із помилками, впевнено працювати з підручником, самостійно оволодіти частиною навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але висновки не логічні, не послідовні</p>
	6	<p>Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, економічні ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами</p>
Достатній (алгоритмічний-дієвий)	7	<p>Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити свої власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати термінологію, скласти прості таблиці, схеми</p>
	8	<p>Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює суспільні події в державі і за рубежом, вміє аналізувати, робити висновки до економічних розрахунків; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, однак із деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і захистити його положення</p>
	9	<p>Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує економічні знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить економічні поняття, формулювання законів, нормативних документів, може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички</p>
Високий (творчий професійний)	10	<p>Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних умовах, ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить</p>

)		аргументовані висновки, практично оцінює окремі нові факти, явища, процеси, самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну, знає суміжні дисципліни, використовує знання, аналізуючи економічні явища
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал, визначити програму своєї пізнавальної діяльності, знаходити інформацію в газетах, журналах, публікаціях, Інтернеті, мультимедійних програмах тощо, оцінювати економічні явища в суспільстві, виявляє свою життєву позицію
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, використовує широкий арсенал засобів доказів своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, виконує науково-дослідну роботу, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує Інтернет, моделює економічні ситуації в нестандартних умовах

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

8. Конституція України. — К., 1996.
9. Цивільний кодекс України 2004 р.
10. Закон України “Про інформацію” від 2 жовтня 1992 р.
11. Закон України “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів” від 23 вересня 1997 р.
12. Закон України “Про державну таємницю” 1994 р.
13. Закон України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні” від 16 листопада 1992 р.
14. Закон України “Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення” від 23 вересня 1997 р.

15. Закон України “Про основи національної безпеки України” від 19 червня 2003 р.
16. Указ Президента України ”Про деякі заходи відносно захисту інтересів держави в інформаційній сфері”.
17. Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні” від 31 липня 2000 р.
18. Гаврилов О. А. Курс правової інформатики: Учебник для вузов. — М.: Норма, 2000. — 432 с.
19. Гевлич А., Селіванов В. Державна політика України в сфері захисту персональних даних: міжнародно-правовий аспект // Право України.хв— 2006. — № 1.
20. Гонцяж Я., Гнидюк Н. Свобода інформації та виконавча гілка влади.— К.: Міленіум, 2002. — 240 с.
21. Капіца Ю. Проблеми правової охорони конфіденційної інформації в Україні // Інтелектуальна власність. — 2004. — № 3.
22. Копылов В. А. Информационное право. — М.: Юристъ, 1997. — 472 с.
23. Кормич. Інформаційна безпека. Організаційно-правові основи. — К., 2004.
24. Краснова О. Гарантії реалізації прав громадян на екологічну інформацію. — К., 2000. — 108 с.
25. Кузнецов Ю. М. Патентознавство та авторське право. — К.: Кондор, 2005. — 428 с. Кулицький С. П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2002. — 224 с.
26. Макаренко Є. А. Європейська інформаційна політика: Моногр. —К.: Наша культура і наука, 2000. — 368 с.
27. Основи інформаційного права України. — К.: Знання, 2004. —274 с.
28. Повалій О. О. Вплив Міжнародно-правового регулювання інформаційних відносин на розвиток національного законодавства: Автореф. канд. дис. — К., 2005.
29. Право и информатизация общества: Сб. науч. тр. / РАН ИНИОН. Центр соц. науч.-информ. исслед. Отдел информ. права; Отв. ред. И. Л. Бачило. — М., 2002. — 340 с.
30. Право інтелектуальної власності. — К.: Ін Юре, 2004. — 672 с. Свободный доступ к информации и защита персональных данных. — СПб.: 1997. — 115 с.
31. Яременко О. Офіційна правова інформація в Україні: поняття, класифікація, джерела // Підприємництво, господарство і право.— 2005.

9 . ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

7. Захист інформації в діяльності ЗМІ: сутність і зміст. Методологічні та теоретичні основи дослідження інформаційної безпеки в діяльності ЗМІ.
8. Інформаційна безпека в діяльності ЗМІ: постановка проблеми.
9. Інформаційна безпека в діяльності ЗМІ в рамках Концепції національної безпеки. Інформаційна безпека в рамках медіа науки.
10. Правове регулювання обігу окремих видів інформації. Інформаційні аспекти інтелектуальної діяльності.
11. Правове регулювання інформаційних відносин у сфері масової інформації.
12. Правове регулювання інформаційних відносин у сфері державної таємниці.
13. Правове регулювання інформаційних відносин у сфері комерційної таємниці та персональних даних Правове регулювання інформаційних відносин у сфері екологічної інформації.
14. Інформаційно-психологічна безпека в діяльності ЗМІ. Інформаційно-психологічна безпека особистості, суспільства і держави: історія питання. ЗМІ і суспільна свідомість.

15. Вплив ЗМІ на суспільну думку. Маніпулювання в ЗМІ як загроза інформаційно-психологічної безпеки.
16. Інформаційно-психологічна безпека неповнолітніх.
17. Регулювання інформаційної безпеки ЗМІ. Забезпечення інформаційної безпеки. Правове регулювання в системі забезпечення інформаційної безпеки.
18. Співвідношення понять «свобода слова» і «право на інформацію». Засади правових обмежень в діяльності ЗМІ.
19. Інформація, яка може завдати шкоди. Правові режими обмеження доступу до інформації і поширення інформації. Саморегулювання ЗМІ як спосіб забезпечення інформаційної безпеки.
20. Вдосконалення правового забезпечення інформаційної безпеки в діяльності ЗМІ.
21. Розробка концептуальних підходів до вирішення проблем інформаційної безпеки в діяльності ЗМІ.
22. Удосконалення нормативно-правового забезпечення інформаційної безпеки. Інститут відповідальності в системі правового забезпечення інформаційної безпеки: проблеми вдосконалення. Правосвідомість і правова культура у вдосконаленні правового забезпечення інформаційної безпеки.
23. Роль новинних засобів масової інформації у здійсненні контролю і підзвітності
24. сектора безпеки.
25. Засоби масової інформації і управління сектором безпеки. ЗМІ і сектор безпеки: контроль і державне регулювання.
26. Вплив ЗМІ на великі маси людей та наслідки. ЗМІ як частина стратегічного потенціалу тероризму. Роль ЗМІ у процесі формування громадської думки.
27. Інформаційний тероризм на сучасній міжнародній арені
28. Тероризм і засоби масової інформації: межа об'єктивності і мас-медіального продовження терактів.
29. Роль засобів масової інформації у висвітленні проявів тероризму. Регулювання діяльності журналістів під час поширення інформації про терористичний акт чи його наслідки.
30. Поширення тероризму на планеті в умовах посилення світових інтеграційних процесів та прогресу інформаційних технологій.
31. Роль ЗМІ в сучасній інформаційній війні.
32. Інформаційна війна. ЗМІ як інструмент інформаційного впливу на суспільство.
33. Роль засобів масової інформації в сучасних інформаційних війнах.
34. Аналіз двох форматів застосування мас медіа. Перший формат – як особливий вид інформаційної зброї (досвід Росії). Другий формат – як засіб протидії інформаційним атакам (досвід України).
35. Роль ЗМІ в геополітиці. Геоінформаційна парадигма. Інформаційна війна як спосіб контролю геополітичного простору.
36. Концепції і стратегії інформаційної війни. Взаємозв'язок ЗМІ та геополітики. Критична геополітика. Конфліктогенність і критична геополітика.